

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
«АКАДЕМІЯ МИСТЕЦТВ ІМЕНІ ПАВЛА ЧУБИНСЬКОГО»**

Проректор з навчальної роботи
Сергеєнко О.М.
01 вересня 2025р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Соціологія**

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	02 «Культура і мистецтво»
Спеціальність	025 «Музичне мистецтво»
Освітньо-професійна програма	«Музичне мистецтво естради»
	«Звукорежисура»
	«Спів»
	«Інструментальне виконавство(за видами)»
Статус дисципліни	За вибором здобувача вищої освіти

Київ – 2025

Робоча програма навчальної дисципліни «Соціологія» для здобувачів за галузі знань 02 «Культура і мистецтво»; спеціальності 025 «Музичне мистецтво».

Розробник:

Дідук І.А. – кандидат психологічних наук, викладач КЗВО КОР «Академія мистецтв ім. Павла Чубинського».

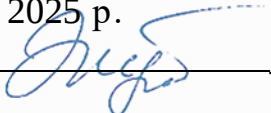
Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри «Мистецтво співу»

Протокол №1 від 27 серпня 2025 р.

Завідувач кафедри **Кочерга А.І.**

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри «Музичне мистецтво естради»

Протокол № 1 від 30 серпня 2025 р.

Завідувачка кафедрою **Ж.Л. Карпенко-Боднарук**

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри «Інструментальне виконавство» (за видами)

Протокол № 1 від 01 вересня 2025 р.

Завідувач кафедри **Ясько О.А.**

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Кредит ECTS- 3	Вибіркова	
Модулів - 1	Рік підготовки:	
Змістовних модулів - 2	II-й	II-й
	Семестр	
Загальна кількість годин - 90	4-й	4-й
	Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: 2 аудиторних - 32 самостійної роботи здобувача - 58 Тижневих годин для заочної форми навчання: аудиторних – 8 самостійної роботи здобувача- 82	30 год.	6 год.
	Практичні, семінарські	
	2	2
	Лабораторні	
	-	-
	Самостійна робота	
	58 год.	82
	Індивідуальні завдання: -	
	Вид контролю: Диференційований залік	

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Соціологія є наукою про соціальне буття та соціальні виміри суспільства, особливості взаємодії індивідів, груп, спільнот. Вона охоплює знання про соціальну дійсність, а також різноманітні підходи й методики її дослідження, інтерпретації отриманих результатів.

Дослідницьким **предметом** виступає як суспільство в цілісності, так і його окремі частини: соціальні системи, структури інститути, організації, групи, особистість, молодь, сім'я, культура, дозвілля, праця, політика та інше. Даний курс повинен дати цілісне уявлення про розвиток суспільства, його важливі закономірності і тенденції функціонування.

Основним завданням вивчення дисципліни «Соціологія» є набуття навичок використання основних теоретичних та практичних положень соціології в професійній діяльності.

Метою викладання навчальної дисципліни «Соціологія» є формування у здобувачів загальних та фахових компетентностей з основ соціологічної

науки, для:

- розвитку знань про особливості процесів суспільного життя, законів функціонування і розвитку суспільства, його складових компонентів;
- формування соціологічного способу мислення, тобто, вміння об'єктивно аналізувати соціальну дійсність, суспільні явища та процеси;
- розвитку навичок аналітичної роботи із соціальною інформацією;
- формування навичок використання соціологічних методів дослідження на практиці, зокрема, для розробки і здійснення соціальних проектів та прогнозів.

Навички soft skills:

- Навички soft skills:
- Навички самоорганізації.
- Презентаційні навички.
- Здатність оволодівати сучасною інформацією.
- Демонструвати критичне мислення.
- Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

Знання та вміння:

- Здатність розрізняти предмет, структуру, функції, принципи, методи, основні категорії та закони соціології як науки;
- Отримати уявлення про структуру соціологічного знання, теоретичні концепції галузевих напрямків;
- Розуміти основні функції соціології і сфери застосування соціологічних знань;
- Знати історію та етапи розвитку соціології;
- Знати основи галузевих соціологічних дисциплін: соціології особистості, соціології молоді, соціології сім'ї, соціології освіти, соціології культури, соціології праці, соціології політики тощо;
- Розуміти базові закономірності взаємодії індивідів, соціальних груп, спільнот і суспільств;
- Розуміти соціальну обумовленість життєвого шляху людини, а також ролі індивіда в життєдіяльності соціальних організацій, спільнот і суспільств;
- Розуміти механізм горизонтальної та вертикальної мобільності, її вплив на зміни соціальної структури суспільства;
- Послугуватися категоріальним апаратом соціології, а також теоретичними та концептуальними напрацюваннями;
- Розуміти різницю між термінами «суспільство», «державна», «країна»;
- Володіти системою організації соціологічного дослідження, знати основні його етапи;
- Володіти основними методами соціологічних досліджень (анкетуванням, інтерв'ю, спостереженням, соціометричним методом, контент-

аналізом);

- Вміти розробляти необхідний інструментарій для соціологічних досліджень;
- Оволодіти основними методами виміру соціологічної інформації;
- Мати уявлення про тенденції змін українського суспільства, основні фактори, що впливають на утворення нових страт.
- Уміти аналізувати специфіку соціальних та соціально-психологічних явищ і процесів у суспільстві, колективі, сім'ї;
- Уміти професійно та чітко викладати результати власних соціологічних досліджень для широкої аудиторії;
- Уміти використовувати на практиці результати емпіричних соціологічних досліджень.

Обов'язковою умовою також є вільне володіння державною мовою (усно і письмово).

Під час вивчення навчальної дисципліни «Педагогіка та психологія» всі здобувачи зобов'язані неухильно дотримуватися Положення про академічну доброчесність здобувачів вищої освіти КЗВО КОР «Академія мистецтв імені Павла Чубинського».

3. ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «**Соціологія**» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП):

ОК 1 Новітня Історія України

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми, вивчення навчальної дисципліни

«**Соціологія**», повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Демонструвати спроможність до самостійного дослідження наукової проблеми в галузі музичного мистецтва та написання роботи відповідно до вимог, готовність дискутувати і аргументувати власну позицію.	РН 6
Демонструвати музично-теоретичні, культурно-історичні знання з музичного мистецтва.	РН 15

Виявляти розуміння фінансово-адміністративних принципів організації мистецьких заходів, закладів культури та музичної освіти.	РН 16
---	-------

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Соціологія»:

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Демонструвати спроможність до самостійного дослідження наукової проблеми в галузі музичного мистецтва та написання роботи відповідно до вимог, готовність дискутувати і аргументувати власну позицію.	РН 6
Демонструвати музично-теоретичні, культурно-історичні знання з музичного мистецтва.	РН 15
Виявляти розуміння фінансово-адміністративних принципів організації мистецьких заходів, закладів культури та музичної освіти.	РН 16

ЗАГАЛЬНІ ТА СПЕЦІАЛЬНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЩО ФОРМУЮТЬСЯ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни «Соціологія» сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти програмних результатів навчання через такі компетентності: (ЗК – загальні СК – спеціальні)

Шифр	Назва компетентності	Дескриптори НРК				ПРН
		Знання Зн1 Концептуальні знаннянабуті у процесі навчання та професійної діяльності, включаючи певні знання сучасних досягнень Зн2 Критичне осмислення основних теорій, принципів, методів і понять у навчанні та професійній діяльності	Уміння Ум1 Розв’язання складних непередбачуваних завдань і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та / або навчання, що передбачає збирання та інтерпретацію інформації (даних), вибір методів інструментальних засобів, застосування інноваційних підходів	Комунікація К1 Донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, рішень та власного досвіду в галузі професійної діяльності К2 Здатність ефективно формувати комунікаційну стратегію	Автономія та відповідальність AB1 Управління комплексними діями або проектами, відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах AB2 Відповідальність за професійний розвиток окремих осіб та/або груп осіб AB3 Здатність до подальшого навчання з високим рівнем автономності	
	Інтегральна компетентність	Здатність розв’язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі музичної професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування системи інтегрованих художньо-естетичних знань з теорії, історії музики, звукорежисури, музичного оформлення та характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.				ПН 6, ПРН 15, ПРН 16
загальні (ЗК)						
ЗК 1	Здатність до спілкування державною мовою як усно, так і письмово.	Зн1	Ум1	К1	AB3	ПН 6, ПРН 15, ПРН 16
ЗК 2	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	AB1, AB2, AB3	ПН 6, ПРН 15, ПРН 16

ЗК 3	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПН 6, ПРН 15, ПРН 16
ЗК 4	Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПН 6, ПРН 15, ПРН 16
ЗК 5	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПН 6, ПРН 15, ПРН 16
ЗК 6	Навички міжособистісної взаємодії	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПН 6, ПРН 15, ПРН 16
ЗК 9	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ2, АВ3	ПН 6, ПРН 15, ПРН 16
ЗК 13	Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.	Зн1	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПН 6, ПРН 15, ПРН 16
ЗК 14	Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ3	ПН 6, ПРН 15, ПРН 16
ЗК 16	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ3	ПН 6, ПРН 15, ПРН 16

ЗК 17	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПН 6, ПРН 15, ПРН 16
	у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.					
спеціальні (СК)						
СК 3	Здатність усвідомлювати художньо-естетичну природу музичного мистецтва	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПН 6, ПРН 15, ПРН 16
СК 5	Здатність використовувати знання про основні закономірності й сучасні досягнення у теорії, історії та методології музичного мистецтва	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПН 6, ПРН 15, ПРН 16

СК 7	Здатність володіти науково-аналітичним апаратом та використовувати професійні знання у практичній діяльності.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПН 6, ПРН 15, ПРН 16
СК 13	Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПН 6, ПРН 15, ПРН 16
СК 16	Здатність використовувати засоби масової інформації для просвітництва, популяризації та пропаганди досягнень музичної культури	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПН 6, ПРН 15, ПРН 16

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми контролю знань здобувачів:

- поточний;
- семестровий підсумковий (залік).

Оцінювання знань здобувачів здійснюється за 100-бальною шкалою, яка переводиться відповідно у національну шкалу («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») та шкалу європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС – А, В, С, D, E, FХ, F).

Поточний контроль проводиться на кожному занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на семінарських заняттях та набутих практичних навичок під час виконання завдань.

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів

Усний виступ та виконання письмового завдання, тестування	Критерії оцінювання
5	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі тестові завдання.
4	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість тестових завдань.
3	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань,

	допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань.
2	Не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Не вирішив жодного тестового завдання.
1	Не володіє матеріалом навчальної дисципліни. Не може виконати тестові завдання.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Змістовний модуль 1				
Т1	Т2	Т3	Т4	МК
Т	С.р.,Т	Т	У.о	
5	5,5	5	5	5

Змістовний модуль 2									
Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Т 9	Т 10	Т 11	Т 12	Мк	Залік
С.р.	Т	У. о.	Т	Семін	Т	С.р.	Т, С.р.		
5	5	5	5	5	5	5	5,5	5	20

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1	
	Кількість	Максимальна кількість балів(сумарна)
Самостійна робота	4	20
Семінарське заняття	1	5
Комп'ютерне тестування при тематичному оцінюванні	7	35
Усне опитування	2	10
Модульна контрольна робота	2	10
Диференційований залік	1	20
Всього		100

Підсумковий модульний (семестровий) контроль знань здобувачів

Підсумковий модульний контроль проводиться з метою визначення стану успішності здобувачів вищої освіти за період теоретичного навчання.

Підсумковий модульний(семестровий) контроль знань здобувачів здійснюється через проведення аудиторної письмової контрольної роботи або комп'ютерного тестування.

Критерії семестрового оцінювання знань здобувачів

Рівні навчальних досягнень	100-бальна шкала	Критерії оцінювання навчальних досягнень
		Теоретична підготовка
		Здобувач
Відмінний	100...90	вільно володіє навчальним матеріалом, висловлює свої думки, робить аргументовані висновки, рецензує відповіді інших здобувачів, творчо виконує індивідуальні та колективні завдання; самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань; вільно використовує нові інформаційні технології для поповнення власних знань
Достатній	89-74	вільно володіє навчальним матеріалом, застосовує знання на практиці; узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускає незначні огріхи у порівняннях, формулюванні висновків, застосуванні теоретичних знань на практиці
Задовільний	73-60	володіє навчальним матеріалом поверхово, фрагментарно, на рівні запам'ятовування відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків, знає основні поняття навчального матеріалу
Незадовільний	59-35	має фрагментарні знання (менше половини) при незначному загальному обсязі навчального матеріалу; відсутні сформовані уміння та навички; під час відповіді допускаються суттєві помилки
Неприйнятний	34-1	здобувач не володіє навчальним матеріалом

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.

Програма навчальної дисципліни Змістовий модуль 1. Теоретична соціологія

Тема 1. Соціологія як наука, її предмет і методи.

Тема 2. Історія створення соціологічних знань.

Тема 3. Суспільство та соціальні зміни.

Тема 4. Соціальна структура суспільства та соціальна стратифікація.

Змістовий модуль II. Спеціальні та галузеві соціологічні теорії

Тема 5. Особистість і суспільне життя.

Тема 6. Соціологія молоді.

Тема 7. Соціологія сім'ї та гендер

Тема 8. Соціологія освіти та науки

Тема 9. Соціологія культури

Тема 10. Соціологія праці та управління

Тема 11. Соціологія політики

Тема 12. Методика організації соціологічних досліджень

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ I. ТЕОРЕТИЧНА СОЦІОЛОГІЯ

Тема 1. Соціологія як наука, її предмет і методи.

Місце і роль соціології в системі гуманітарних наук. Визначення поняття «соціологія». Предмет і об'єкт соціології. Основні категорії і функції соціології. Структура соціологічного знання: теоретична соціологія, спеціальні соціологічні теорії, прикладна соціологія.

Місце соціології в системі суспільних і гуманітарних наук.

Тема 2. Історія створення соціологічних знань

Передісторія соціологічної науки. Основні етапи становлення та розвитку західної соціології. Позитивізм О.Конта, його соціологічна суть та спрямування. Основний зміст соціологічних поглядів Г. Спенсера, Е. Дюркгейма, М.Вебера, К. Маркса, П.Сорокіна.

Етапи виникнення та розвитку соціологічної думки України. Соціологічні погляди українських мислителів XIX - поч. XX століття: Петра Могили, Г.Сковороди, Т.Шевченка, М.Драгоманова, І.Франка, М.Грушевського (створив Український соціологічний інститут в еміграції), В.Липинського. Внесок у зародження української соціологічної науки таких науковців, як М.Шаповал (інститут соціології у Празі), С. Подолинського (один із основоположників української соціології), К.Грушевської.

Проблеми і досягнення української соціології в умовах розбудови незалежної держави. Сучасний етап розвитку соціологічної науки.

Тема 3. Суспільство та соціальні зміни

Соціологічні уявлення про суспільство. Закони розвитку суспільства. Суспільство як система. Ознаки, рушійні сили та механізми розвитку суспільства. Типологізація суспільств за рівнем культурно-економічного розвитку (примітивне, традиційне, доіндустріальне, індустріальне, постіндустріальне) та за рівнем соціального контролю і мірою свободи індивіда

(відкрите і закрите).

Сутність, рівні та чинники соціальних змін. Еволюційні та революційні форми суспільних змін. Масштаби соціальних змін: загальноцивілізаційні, макросоціальні, мікросоціальні. Природа соціальних конфліктів та особливості їх формування. Етапи соціальних конфліктів, типологія та класифікація соціальних конфліктів, їх вирішення та попередження, шляхи регулювання.

Тема 4. Соціальна структура суспільства та соціальна стратифікація.

Поняття соціальної структури. Основні елементи соціальної структури. Соціальна стратифікація: поняття та види. Соціальна мобільність та її основні типи: горизонтальна та вертикальна. Основні види соціальних груп. Маргінальні процеси. Основні класи, соціальні верстви та соціальні групи у сучасному суспільстві. Особливості розвитку соціальної структури українського суспільства. Соціально-демографічна ситуація в Україні.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ II. СПЕЦІАЛЬНІ ТА ГАЛУЗЕВІ СОЦІОЛОГІЧНІ ТЕОРІЇ

Тема 5. Особистість у системі соціальних зв'язків.

Поняття соціології особистості, її основні ознаки. Відмінність у співвідношеннях понять „людина”, „індивід”, „особистість”, „індивідуальність”. Значення біологічних та психологічних чинників у формуванні індивідуального складу особистості. Поняття соціального статусу особистості. Типологія особистості в соціології. Соціальні регулятори діяльності та проблеми девіантної поведінки. Соціалізація як процес засвоєння індивідом культури певного суспільства; ресоціалізації - пристосовування до змінених соціально-економічних обставин, нових норм і цінностей. Нові тенденції взаємодії людини і суспільства у сучасних умовах.

Тема 6. Соціологія молоді.

Молодь як соціально-демографічна група. Роль молоді в системі суспільних відносин. Вікова періодизація молоді. Основні поняття і категорії соціології молоді. Процес інтеграції молоді в суспільні структури. Молодіжна субкультура як фактор соціалізації особистості. Проблеми соціальної адаптації молоді в умовах трансформації українського суспільства. Напрямки вивчення молодіжних проблем в Україні.

Тема 7. Соціологія сім'ї та гендер.

Поняття про предмет соціології сім'ї та гендерної соціології. Сім'я та шлюб як соціальні інститути. Структура сім'ї і її життєві цикли.

Функції сім'ї як соціального інституту. Планування сім'ї. Здобувачська сім'я. Молодіжна сім'я. Кохання, чоловіча гідність, жіноча гідність. Типологія сім'ї. Причини сімейних конфліктів як предмет соціологічних досліджень. Підготовка молоді до створення сім'ї, зміцнення її стабільності як стратегічні завдання українського соціуму. Сім'я та відтворення населення. Демографічна ситуація в Україні.

Співвідношення понять «стать» та «гендер». Основні положення гендерної соціології; гендерні ідеали, стереотипи та тенденції до їх змінювання в сучасному суспільстві.

Тема 8. Соціологія освіти

Предмет та об'єкт соціології освіти. Основні функції соціології освіти. Виникнення та історична еволюція соціології освіти. Погляди П.Сорокіна на освіту і школу як соціальний інститут. Ознаки соціального інституту освіти. Роль і значення соціології освіти. Основні принципи освітньої системи сучасності. Новий Закон України «Про вищу освіту». «Рівність шансів» як проблема сучасної соціології освіти.

Освіта як фактор соціальної мобільності. Роль освіти в інтелектуальному та духовному розвитку суспільства та особистості.

Тема 9. Соціологія культури і вільного часу.

Культура як соціальний феномен. Поняття культури в соціології. Соціальна сутність культури. Типи культури. Культура як спосіб ціннісного освоєння дійсності. Структурні елементи культури: матеріальна та духовна сфери, мова, знання, навички, вміння, цінності, норми, традиції, звичаї. Культура, свідомість, менталітет. Функції культури: виробництво, збереження та розповсюдження духовних благ і цінностей. Культура та діяльність. Культура як рівень досягнень у розвитку суспільства. Види культури (субкультура, контркультура, елітарна та масова культура та інші). Особливості національної культури. Проблеми національно-культурного відродження України.

Поняття вільного часу. Вільний час як соціальна цінність. Функції вільного часу. Структура і зміст вільного часу. Проблеми вільного часу молоді та здобувачства. Специфіка соціологічного дослідження вільного часу.

Тема 10. Соціологія праці і управління.

Предмет та об'єкт соціології праці та управління. Соціологія управління як основа економічної науки - менеджменту. Особливості поєднання економічної та соціальної сфер суспільства. Моделі організаційної поведінки. Основні підходи до вивчення і регулювання виробничої поведінки працівників: «мотиваційно-гігієнічна теорія» Ф. Герцберга. Теорії трудової мотивації.

Основні етапи працевлаштування.

Тема 11. Соціологія політики.

Політика як особливий вид соціального регулювання. Предмет соціології політики. Завдання соціології політики. Соціологія політичних рухів і партій. Типологія партійних систем. Соціологія держави. Форми та типи держави. Риси тоталітарних та не тоталітарних держав. Соціологія міжнародних відносин.

Тема 12. Методика організації соціологічних досліджень.

Соціологічне дослідження і його значення у житті сучасного суспільства; види соціологічних досліджень. Головні етапи розробки програми соціологічного дослідження та її компоненти. Вибірка в соціологічному дослідженні. Створення опитувальника в Google Формі.

Основні методи збору соціологічної інформації. Опитувальні методи збору соціологічної інформації. Види опитувань: анкетування, інтерв'ю, аналіз документів, соціометричне опитування. Спостереження та його види. Експеримент.

Технологія обробки та аналізу емпіричних даних. Методи збирання та аналізу соціологічної інформації.

Діяльність сучасних соціологічних установ в Україні: Інститут соціології Національної академії наук України, Центр соціальних та маркетингових досліджень „SOCIS”, Український центр соціальних досліджень ім. О. Яременка, Український центр економічних і політичних досліджень ім. О. Разумкова, Центр соціальних досліджень „Софія”, Міжнародний центр перспективних досліджень.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		Л	П	Лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Теоретична соціологія												
Тема 1. Соціологія як наука, її предмет і методи.	4	2	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
Тема 2. Історія створення соціологічних знань.	12	4	-	-	-	8	-	-	-	-	-	-

Тема 3. Суспільство та соціальні зміни.	6	2	-	-	-	4	-		-	-	-	-
Тема 4. Соціальна структура суспільства та соціальна стратифікація.	10	2	-	-	-	10	-	2	-	-	-	-
Модульний контроль	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Разом за змістовим модулем 1	20	14	-	-	-	22	-	4	-	-	-	-
Змістовий модуль II. Спеціальні та галузеві соціологічні теорії												
Тема 5. Особистість і суспільне життя.	6	2	-	-	-	4		-	-	-	-	-
Тема 6. Соціологія молоді	6	2	-	-	-	4		-	-	-	-	-
Тема 7. Соціологія сім'ї та гендер	6	2	-	-	-	4		-	-	-	-	-
Тема 8. Соціологія освіти та науки	6	2	-	-	-	4		-	-	-	-	-
Тема 9. Соціологія культури	6	-	2			4		2	2	-	-	-
Тема 10. Соціологія праці та управління	6	2				4		-	-	-	-	-
Тема 11. Соціологія політики	6	2				4		-	-	-	-	-
Тема 12. Методика організації соціологічних досліджень	12	4				8		2	-	-	-	-
Модульний контроль	2	2	-	-	-	-		2	-	-	-	-
Разом за змістовим модулем 2	56	20	-	-	-	36	-	-	-	-	-	-
Усього годин	90	30	2			58		6	2			82

7. САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧА

Перелік тем для самостійного вивчення

№ з/п	Назва теми
	<i>Змістовий модуль 1.</i>
Тема 2.	<i>Історія створення соціологічних знань.</i> 1. О.Конт як засновник науки соціології. 2. Соціологія Е. Дюркгейма. 3. Теорія “соціальної дії” М. Вебера. 4. Теорія соціальної мобільності П. Сорокіна. 5. Джерела соціально-політичних вчень в Україні. 6. Соціологічні погляди українських мислителів XIX - поч. XX століття: Г.Сковороди, Т.Шевченка, Ф.Франка, М.Драгоманова, М.Грушевського, В.Липинського, К.Грушекської. 7. Соціологічні дослідження українських вчених в еміграції. 8. Соціологія сьогодення.
Тема 3.	<i>Суспільство та соціальні зміни.</i> 1. Суспільство як соціальна система. 2. Соціальна мобільність (сутність, види, параметри). 3. Історичні і загальносвітові тенденції соціальної мобільності. 4. Еволюційний і революційний шляхи соціального розвитку. 5. Особливості розвитку соціальної структури українського суспільства. 6. Соціальна мобільність в сучасному українському суспільстві. 7. Глобалістика і соціальна екологія.
Тема 4.	<i>Соціальна структура суспільства та соціальна стратифікація.</i> 1. Соціальні відносини. 2. Конфлікт як прояв соціальних відносин. 3. Соціальні процеси. 4. Особливості етнічних та релігійних процесів в Україні. 5. Форми та типи держави. 6. Риси тоталітарних та нетоталітарних держав.
	<i>Змістовий модуль II.</i>
Тема 6.	<i>Соціологія молоді</i> 1. Проблеми вільного часу молоді і здобувачства. 2. Підготовка молоді до створення сім’ї, зміцнення її стабільності як стратегічні завдання українського соціуму. 3. Напрями вивчення молодіжних проблем в Україні.

Тема 7.	<i>Соціологія сім'ї та гендер</i> 1. Поняття про предмет соціології сім'ї та гендерної соціології. 2. Соціологія сімейно-шлюбних відносин. 3. Основні положення гендерної соціології та тенденції до їх змін у сучасному суспільстві.
Тема 8.	<i>Соціологія освіти</i> 1. Ефективність і якість освіти. 2. Історія розвитку соціології освіти. 3. Тенденції розвитку соціології освіти. 4. Соціологічні характеристики сучасної науки.
Тема 9.	<i>Соціологія культури</i> 1. Соціалізація особистості в умовах вільного часу. 2. Негативні тенденції у розвитку вітчизняної культури і можливі шляхи їх подолання. 3. Основні принципи культурної політики в Україні. 4. Рівень престижності Вашої майбутньої професії та перспективи його змін.
Тема 10.	<i>Соціологія праці та управління</i> 1. Теорії трудової мотивації (Ф.Херцберг, Девід МакКлеланд, Віктор Врум, Стейсі Адамс, МакГрегор). 2. Методи запобігання конфліктам. 3. Управління та методи розв'язання конфліктів. 3. Стратегія пошуку роботи.
Тема 11.	<i>Соціологія політики</i> 1. Політична система суспільства, її структура та функції. 2. Громадська думка як оцінюючий фактор соціально-політичного рівня розвитку суспільства. 3. Соціальна природа правомірної та протиправної поведінки.
Тема 12.	<i>Методика організації соціологічних досліджень</i> 1. Типологія соціологічних досліджень. 2. Основні методи соціологічного дослідження. 3. Опитувальні методи збору соціологічної інформації. 4. Анкетування як метод збору соціологічної інформації. 5. Технологія обробки та аналізу емпіричних даних. 6. Створення опитувальника в Google Формі.

8. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ЩОДО ПРОВЕДЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ

Самостійна робота є важливим елементом всієї системи підготовки у вищому навчальному закладі і сприяє кращому засвоєнню та ефективному опануванню навчального матеріалу.

Сучасна реформа вищої освіти - це насамперед перехід до самоосвіти.

Розв'язати це завдання не можливо лише шляхом передачі знань у готовому вигляді від викладача до здобувача. Необхідно сприяти перетворенню здобувача з пасивного споживача знань в активного їх творця, здатного сформулювати проблему, проаналізувати шляхи її вирішення, знайти оптимальний результат.

Метою самостійної роботи здобувачів під час вивчення дисципліни «Соціологія» є поглиблення і закріплення теоретичних знань та набуття умінь і навичок їх практичного застосування.

У разі виникнення труднощів під час самостійної роботи, або якщо здобувач не зміг виконати те чи інше завдання, або у нього виникли запитання, відповіді на які він не знайшов ні в літературних джерелах, ні в інших навчальних матеріалах, він має звернутися до викладача за консультацією у день, визначений графіком консультацій.

Самостійна робота здобувачів є основною формою оволодіння знаннями у вільний від аудиторних занять час.

З дисципліни «Соціологія» рекомендуються такі види самостійної роботи:

- самостійне вивчення й поглиблене опрацювання певних розділів дисципліни та її окремих питань;
- вивчення матеріалу лекцій за конспектом, рекомендованими підручниками і спеціальною літературою;
- пошук та вивчення додаткової літератури;
- складання схем, таблиць, кросвордів;
- виступ з повідомленнями на семінарських заняттях;
- написання рефератів і доповідей;
- проведення самостійних або групових соціологічних досліджень
- створення опитувальника в Google Формі;
- виконання навчальних комп'ютерних тестів;

Самостійна робота допоможе активізувати пізнавальну діяльність здобувачів денної форми та надасть допомогу у вивченні даної дисципліни здобувачам заочної форми вивчення.

Методичні вказівки щодо написання рефератів

Крім теоретичних знань із дисципліни «Соціологія» здобувач повинен вміти виконувати письмові завдання та бажано з використанням сучасних інформаційних технологій. Тому здобувач повинен вміти готувати реферати. Участь у написанні рефератів закладає у здобувача первинні навички самостійної дослідницької діяльності, набуття навичок пошуку, опрацювання відповідних джерел інформації.

Реферат - це скорочений виклад змісту первинного документа або його частини, з основними фактичними даними й висновками. Він починається з викладу сутності роботи і складається за таким планом: тема, предмет (об'єкт), характер і мета роботи. У рефераті слід показати ті особливості теми, які необхідні для розкриття мети і змісту роботи, методи проведення роботи. Виклад матеріалу в рефераті має бути коротким і точним. Середній обсяг

реферату становить приблизно 10-15 друкованих аркушів формату А4.

Виконана реферативна робота повинна продемонструвати наявність навичок у здобувача щодо самостійного пошуку та опрацювання джерельної бази з обраної теми. З цією метою здобувач має знайти, ознайомитись і використати декілька наукових, навчальних і науково-методичних публікацій, в яких висвітлюються ті чи інші аспекти обраної теми. До таких джерел належать, по-перше, наукові публікації, по-друге, навчальна література, по-третє, методично-довідкова література з соціології.

У вступі автор аргументує вибір теми, вказує на її важливість, актуальність теми. Основна частина реферативної роботи складається з відповідних розділів. Назва будь-якого розділу основної частини не повинна повторювати назву теми роботи. Висновки робляться щодо кожного з розділів основної частини, а також узагальнення і можливі шляхи розв'язання проблем, розглянутих в основній частині дослідження.

Орієнтовна тематика рефератів.

1. Дискусії в соціологічній науці про предмет соціології.
2. О.Конт про базові поняття соціології.
3. К.М. Грушевська і українська соціологія.
4. Основні досягнення емпіричної соціології ХХ ст.
5. Глобальні проблеми як результат суспільного розвитку.
6. Соціальні ліфти під час соціальних криз та революцій.
7. Шляхи та способи подолання міжособистісних конфліктів.
8. «Закриті» і «відкриті» стратифікаційні системи.
9. Конфлікт як джерело суспільних змін і розвитку.
10. Теорія розбитих вікон.
11. Здобувачество як соціально-професійна група: джерела формування та її роль в сучасному українському суспільстві.
12. Основні проблеми сучасної української молоді.
13. Соціологічні дослідження шлюбу та сім'ї в Україні.
14. Мотиви розлучень.
15. Фемінізм: історія виникнення та сучасність.
16. Проблема відродження національних духовних цінностей в сучасній Україні.
17. Основні напрямки гендерної дискримінації в українському суспільстві.
18. Гендерні аспекти зайнятості і безробіття.
19. Політична соціалізація особи.
20. Методи збору соціологічної інформації.
21. Анкетне опитування.

Методичні вказівки щодо написання есе з соціології

При викладанні соціології доречним також є використання такого різновиду прозового твору, як есе. Воно передбачає розкриття авторського погляду на певне явище у відносно лаконічній формі.

Написання есе дає здобувачам можливість поглибленого вивчення певних тем із курсу „Соціологія”, сприяє формуванню початкових навичок науково-дослідної роботи, зокрема щодо пошуку, опрацювання та систематизації літератури з проблеми, складання плану дослідження, логічного викладу змістового матеріалу, формулювання висновків. Есе - це 5-10-хвилинний вільний твір з метою підведення підсумків аудиторного заняття й фіксування сформованих на занятті думок і висновків по темі (найчастіше дається завдання написати, що здобувачи довідалися за новою темою, або сформулювати одне питання, на яке вони так і не отримали відповіді).

Вимоги до структури есе:

- Вступ. *Актуальність проблеми.*
- Основна частина. *Теза. Пояснення суті даної тези.*
- Висновок. *Особисте ставлення до проблеми.*
- Список літератури.

Вимоги до оформлення есе:

- Розмір - не більше трьох аркушів формату А4.
- Шрифт Times New Roman, кегль 14, поля 2 см, абзац 1 см, міжрядковий інтервал 1, переноси слів не допускаються.
- Вирівнювання тексту - по ширині.

Есе оцінюється у відповідності з наступними:

- *формальними* вимогами до структури есе, яка складається із 4-х частин:
 - вступ (де сформульоване проблема/завдання, основні питання даної роботи, методи їхнього теоретичного розгляду, теоретичні підстави (роботи, теоретики, напрямки);
 - основна частина з викладом заявленої проблематики;
 - висновок (де представлені основні підсумки, висновки виконаної праці),
 - список літератури, складений відповідно до вимог бібліографічного опису й відповідає посиланням у тексті есе не менше 5-ти джерел);
- *змістовними* вимогами: логіка й адекватність викладу даній проблемі, відповідний підбір літератури, відсутність плагіату, науковий стиль.

У змісті есе обов'язково потрібне посилання на класиків соціологічної думки або відомих соціологів сучасності, які розробляли проблему, що обрана для опису в есе.

Тема есе може бути узята як із прикладеного до програми курсу списку тем, так і сформульована автором відповідно до проблематики курсу й своїм

науковим інтересом. У разі останнього тема повинна бути узгоджена з викладачем.

Процес написання есе має кілька стадій: обмірковування - планування - написання - перевірка - виправлення.

При оцінюванні есе в центрі уваги викладача знаходиться:

- здібність здобувача критично та незалежно оцінити наявні дані, точки зору, позиції, аргументи;
- здібність розуміти, оцінювати та встановлювати зв'язки між ключовими моментами проблем та запитань;
- вміння диференціювати протилежні підходи та моделі, застосовуючи їх до емпіричного матеріалу або дискусії з принципів питань;
- здатність до застосування аналітичних підходів, моделей тощо.

Орієнтовна тематика есе

1. Що мені дає вивчення соціології?
2. Вища освіта: здобувачський погляд.
3. Інноваційна поведінка здобувачів у сучасному суспільстві.
4. Молодь України: структура цінностей, соціальне самопочуття, морально-психологічний стан.
5. Здобувач у позанавчальний час.
6. Зайнятість молоді на ринку праці.
7. Викладачі вузу очима здобувачів.
8. Міжособистісні стосунки здобувачів.
9. Проблеми здобувачської сім'ї.
10. У чому полягає сенс життєвого успіху?
11. Чи складно сьогодні бути лідером?
12. Молодь і релігія.
13. Соціальні конфлікти в Україні.
14. Міграційні настрої молоді.
15. Особливості національної культури.
16. Соціальний портрет сучасного здобувача.
17. Неформальні прояви молодіжної субкультури.
18. Проблеми війни і миру в сучасному суспільстві.
19. Національні та мовні проблеми в Україні.
20. Наркоманія як проблема сучасної молоді.
21. Проблема самотності.
22. Ціннісні орієнтації здобувачів: гендерний аспект.
23. Освіта майбутнього - якою вона має бути?
24. Батьки і діти. Чи потрібні приятельські відносини між ними?
25. Що ми знаємо сьогодні про соціальні проблеми СНІДу?
26. Чому агресивні підлітки?

27. Девіантна поведінка молоді.
28. Правова культура в молодіжному середовищі.
29. Право на освіту: український стандарт, європейський стандарт, американський стандарт.
30. Правопорушення в здобувачському середовищі.
31. Неформальна лексика як засіб спілкування.
32. Політичні настрої здобувачського електорату.
33. Життя як головна цінність.
34. Культура мовного спілкування в сучасній Україні.
35. Національна самосвідомість і шляхи її реформування.
36. Фемінізм як соціальне явище.
37. Глобалізація та розвиток суспільства.

9. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Методи пояснювально-ілюстративні: лекції (лекція-бесіда, лекція-діалог, інтерактивна лекція з використанням мультимедійних презентацій) та семінарські заняття.

Методи проблемного викладу: проблемні диспути.

Методи частково-пошукові: написання доповідей, рефератів та есе, виконання творчих завдань (складання кросвордів, опорних схем, словника соціологічних термінів) та тестів.

Методи дослідницькі: організація опитування.

10. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Складові навчально-методичного комплексу дисципліни:

1. Навчальна програма з дисципліни.
2. Робоча програма навчальної дисципліни.
3. Конспект лекцій з дисципліни.
4. Плани семінарських занять.
5. Завдання для самостійної роботи здобувачів.
6. Теми рефератів, доповідей, есе.
7. Методичні вказівки до написання рефератів та доповідей, самостійної роботи.
8. Електронний курс на платформі Moodle.
9. Навчальні та контрольні комп'ютерні тести у курсі.
10. Перелік питань до заліку.
11. Банк тестових запитань на електронному курсі на платформі Moodle.

11. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література:

1. Дворецька Г.В. Соціологія: Навч. Посібник. - Київ: КНЕ, 2002. - 472с
2. Лукашевич М.Й. Соціологія. Загальний курс. Підручник - К..2004.

3. Макеев С.О. Соціологія. Навчальний посібник. - К., 2003.
4. Петінова, Оксана Борисівна. "Соціологія: навчальний посібник." (2019).
5. Піча В.М. Соціологія. Загальний курс. - Новий світ, 2004.
6. Пилипенко В.Є., Вишняк О.І., Куценко О.Д. Спеціальні та галузеві соціології - К, 2004.
7. Полторак І.С., Колісник Л.О., Лаптурова Я.О.. Соціологія: Навчальний посібник - Дніпропетровськ, НГУ, 2008.
8. Соціологія: Підручник / За ред. М.І. Пірен. — 3-тє вид., перероб. і доп. — К.: Знання, 2012. — 430 с.
9. Титаренко, О. О. "Соціологія: навчальний посібник." (2020).
10. Черниш Н. Й. Соціологія: курс лекцій. - Львів, 2003.
11. Шевченко, З. В. "Соціологія." (2023).

Допоміжна література:

1. Білоус В.С. Соціологія у визначеннях, поясненнях, схемах, таблицях. Навчальний посібник. - КНЄУ, 2002.
2. Бурейчак Т. Соціологія маскулінності: [Навч. посіб.] / Тетяна Бурейчак. - Львів: «Магнолія», 2011. - 142 с.
3. Волович В.І., Андрущенко В.П. Соціологія: короткий енциклопедичний словник - К., 1999.
4. Піча В.М. Соціологія: терміни, поняття, персоналії. Словник - довідник. - Новий світ, 20
5. Соціологія: Хрестоматія (від першоджерел до сучасності): навчальний посібник. Том 1. / Гуменюк, Л.Й. — ЛьвДУВС. — 2019. — 448 с.
6. 03.
7. Українське суспільство на порозі третього тисячоліття [Текст]/ М. Шульга. - К. ІС НАН України, 1999. - 337 с.
8. Устич С. І. Системне дослідження суспільства [Текст] / С. Устич. - Львів: Світ, 1992 - 135 с.
9. Федорова, І. В. "Соціологія: методичні вказівки." (2021).

Інформаційні ресурси

1. Брегеда А.Ю. "Соціологія": [Навч. посіб.] / А. Брегеда, А. Бовтрук, Г. Дворецька та ін. - К.: "КНЕУ", 1999. - 124 с. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://politics.ellib.org.ua/pages-cat-39.html>.
2. Лукашевич М. П., Туленков М. В. / Соціологія. Загальний курс: Підручник. - К.: Каравела, 2004. - 456 с. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://shron1.chtyvo.org.ua/Lukashevych_Mykola/Sotsiologhiia_Zahalnyi_kurs.pdf
3. Соціологія : навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів - 2-ге вид., доопр., доп. / за заг. ред. В.І. Докаша. - Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2012. - 448 с. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: [c.http://www.sociology.chnu.edu.ua/res/sociology/Soc.%20kafedr.%20posibnyk.pdf](http://www.sociology.chnu.edu.ua/res/sociology/Soc.%20kafedr.%20posibnyk.pdf)
4. Соціологія: підручник / за ред. В.М. Пічі. - 2-е вид. стереотип. - Л.: Новий

- Світ - 2000, 2005. - 280 с. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://194.44.152.155/elib/local/sk616970.pdf>
5. Сірий Є. В. Соціологія: загальна теорія, історія розвитку, спеціальні та галузеві теорії: [Навч. посіб.] / Є. Сірий. - К.: Атіло, 2004. – 480 с. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://westudents.com.ua/knigi/571-sotsologiya-sriy-v.html>
 6. Основи соціології: Навчально-методичний посібник для здобувачів заочної форми навчання. Укладачі Щудло С.А., Мірчук І.Л. - Дрогобич: Ред.-вид. відділ ДДПУ імені Івана Франка, 2011. - 155 с. / [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.dut.edu.ua/uploads/1_717_75949998.pdf.
 7. <http://www.sau.kiev.ua/> - Соціологічна асоціація України.
 8. <http://www.soc4u.org.ua/editors/index.html> - Соціологія для тебе. Інтернет-проект здобувачів відділення соціології Київського національного університету імені Тараса Шевченка.
 9. <http://www.ucerps.org/ukr/socpolls.php> - Центр Разумкова.
 10. www.i-soc.com.ua/ - Інститут соціології НАН України.